

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect cofinanțat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: *Educație și competențe*

Prioritatea de investiții: 10.i

Obiective specifice: 6.4, 6.6

Titlu proiect: *“Acces la programe de educație și formare profesională pentru tinerii și adulții din județul Dolj care au părăsit timpuriu școala (I)”*

Cod SMIS 2014+: 135711

Meșterul Manole

Lucian Blaga

Activități de tip „A doua șansă – învățământ secundar inferior”

Modulul III: Textul și contextul

Expert curriculum limba română: Prof. Alina Felicia DUMITRU

Număr de ore: 8 ore TC

4 ore CDȘ

Aceasta splendida drama, comparabila in literatura universala cu ceea ce au scris Dante si Goethe, este capodopera lui Lucian Blaga, unul din marii dramaturgi interbelici. Dramaturgia lui cuprinde opere literare reprezentative care se inscriu, ca perioada de creatie si aparitie, intre anii 1921-1965: **Zamolxe** (1921), **Tulburarea apelor** (1923), **Daria** (1925), **Mesterul Manole** (1927), **Avram Iancu** (1921), **Arca lui Noe** (1944), **Anton Pann** (1965).

In anul 1927, Lucian Blaga avea sa publice, la Sibiu, drama "*Mesterul Manole*", pentru ca in 1929, la 6 aprilie, piesa sa cunoasca premiera absoluta, pe scena Teatrului National din Bucuresti. "*Mesterul Manole*", care este denumit de catre G. Calinescu "*mitul estetic*" ca rod al suferintei, cunoaste de la publicarea baladei de catre V. Alecsandri in 1852, multe abordari in toate genurile literare. In 1964, Gh. Ciompec identifica numai in poezie peste 50 de creatii inspirate din mitul respectiv.

Unicitatea baladei romanesti, in ceea ce priveste valoarea artistica, este legata si de perfectiunea edificiului crestin - unic prin arhitectonica sa - Manastirea de la Curtea de Arges. Preluand cunoscuta balada, Lucian Blaga va da originalitate operei, adancind si largind motivele baladei din perspectiva expresionismului, ce-i permite scriitorului sa dea realitatii o expresie noua, prin raportarea lucrurilor la absolut si printr-o patetica participare la imaginile create.

Drama poarta dedicatia: "Lui Sextil Puscariu" - renumitul lingvist clujean care a contribuit la lansarea poetului inca din 1919 - si cuprinde cinci acte, constituite intr-o gradatie, ce duce la deznodamant.

Dupa ce enumera personajele: Voda, Manole, Mira, Staretul Bogumil, Gaman, zidarii (care nu au nume, unii din ei, cu unele precizari privind indeletnicirile: Intaiul - a fost candva cioban; Al doilea - a fost candva pescar; Al treilea - a fost candva calugar; Al patrulea - a fost candva ocnas; apoi de la al cincilea pana la al noualea fara alte precizari), un baiat de curte, copii si ajutoare, un sol si doi sultasi, trei carutasi, boieri, calugari, femei, norod si robi - Lucian Blaga face urmatoarea precizare in legatura cu locul si cu timpul actiunii dramei: "*Locul actiunii: pe Arges in jos. Timpul mitic romanesc*".

Actul intai ne introduce in camera de lucru a Mesterului Manole, intr-un decor propice meditatiei grave - lumanari aprinse pe masa, pe blidar, in fereastra. Pe masa, dupa precizarile autorului, se vede un chip mic de lemn al viitoarei biserici. Staretul Bogumil, in fata mesei, priveste drept inainte si clipeste repede din ochi. Gaman, figura ca de poveste, cu barba lunga impletita, cu haina de lana ca un cojoc, doarme intr-un colt, miscandu-se nelinistit in somn. Mesterul Manole la masa, aplecat peste pergamente si planuri, masoara chinuit si fragmentat. Este noaptea tarziu.

Aceste precizari pe care le face autorul, precum si cele care deschid actele urmatoare evidentiaza claritatea discursului poetic, intr-un cadru foarte bine stabilit. De o mare insemnatate sunt si celelalte indicatii scenice, de miscare, de reactie psihologica mai ales, care contribuie la caracterizarea personajelor, dat fiind faptul ca drama este constituita intr-o maniera moderna, cu un decor redus, care subliniaza ideile textului.

Este folosit jocul de lumini care adanceste si lumineaza misterul; jocul scenic este marcat de gesturi modelate si de pauze meditative.

Fiind o drama de idei filozofice, autorul urmareste ca spectatorul sa contemple un om in care sa se regaseasca, sa traiasca intens drama unei vieti superioare, pline de tensiune, activa, pusa mereu in fata unor alternative contrastante.

Drama nu mai incepe ca balada, cu alegerea locului pentru manastire, pe un zid vechi, neispravit si parasit. Constructia se concepe tot in spiritul traditiei: *“Intru-un loc incercat-am sa-l ridicam pe moaste. In alta parte apa unui rau am ridicat-o din albie, ca sa cladim pe temelie curata. Peste morti am incercat.”*

Alegerea locului inseamna la Blaga contactul cu spiritualitatea originara, cu elementele simbolice: viata, moarte, apa, morti.

Intriga se contureaza inca din primul act, prin motivul jertfei, anuntat de staretul Bogumil si de Gaman.

Bogumil semnifica doctrina religioasa cu originea in Asia Mica, cunoscuta sub numele de bogomilism, dupa numele calugarului bulgar Ieremia Bogomil. Doctrina concepe puterile supranaturale ca expresie a doua principii universale: al binelui, reprezentat de Dumnezeu, si al raului, reprezentat de Satana.

Gaman este, de asemenea, un personaj ce simbolizeaza mentalitatea primitivului care, in conceptia lui Blaga, reprezinta fortele magice. Gaman asista in somn la manifestarile spiritelor negative. Magicul explica faptul ca zidurile se surpa pentru ca nu sunt contracarate de o alta forta. Manole refuza ideea, ceea ce va adanci conflictul dramatic, pentru ca Gaman intruchipeaza si un personaj in actiune.

Neastamparul demonic care-l stapaneste pe Manole pentru a realiza un lacas de preamarire pentru divinitate este infruntat de Bogumil - care dezleaga enigma nerealizarii prin jertfa de om. Raspunsul privind jertfa il primeste de la Gaman: *“ Manole, sunt mai batran decat Manole, de sfarsit nu sunt departe. Mestere - biserica ta - ma vreau cladit in ea eu!”* . Atitudinea lui Gaman, replica sa sugereaza aspiratia spre nemurire, el inscriindu-se in categoria personajelor arhaice care aspira la realizarea unor valori nemuritoare perene.

Mira, femeia “*adusa de peste apa*”, este simbolul puritatii, al jertfei care intelege tragismul situatiei lui Manole, in neputinta sa de a renunta la creatie. Pasiunea lui este manata de un destin necunoscut, ca in tragedia moderna, si in care “*vointa omeneasca se impleteste cu destinul, omul nu este tarat de destin, ci destinul este dus la implinire de vointa omeneasca.*”(Liviu Rusu)

Actul al doilea este semnificativ pentru scena “*Juramantului*”, pe care il vom regasi in toate celelalte acte, asa cum am aratat mai sus.

Manole este surprins de mesteri cum cerceteaza ruinele bisericii: “*Ce tot cerceteaza Mesterul Nenoroc?*”

Discutia intre Manole, mesteri si Solul venit de la Voda capata si ea un caracter dramatic. Certitudinea reusitei este sintetizata de cuvintele lui Manole catre sol: “*Ai venit sol de la Voda, intoarce-te sol de la noi: biserica se va ridica!*”.

Mesterii se invoiesc, dupa o dramatica confruntare, care se vrea o dezlegare de la vrajitoria ascunsa cu care Manole a biruit cu “*chipul mic al bisericii*” si care nu mai poate fi uitata.

Manole, titan si rebel in realizarea marii opere, isi da seama ca nu se poate realiza opera fara ajutorul mesterilor. Previziunea oraculara a unuia (cu glas ireal, cum noteaza scriitorul) incheie acest act: “*Pentru sotie care inca n-a nascut, pentru sora curata sau fiica luminata care intai va veni / barbat sa-si vada, / frate sa-si vada, / tata sa-si vada*”

Actul al treilea pune in lumina, cu acelasi rafinament artistic, momentele de mare groaza ale asteptarii, ale aparitiei Mirei, ale jertfei:

“*Trei zile ca trei ani ne-am pandit unul pe altul. Stai, ce faci? Nu te misca. Juramantul ne-a istovit intre bolovani. Fiecare a crezut a ca poate sa insele pe-Naltul*”.

De fapt, indicatiile scenice ale acestui act sunt semnificative pentru caracterizarea atmosferei de mare incordare. “*Zidarii sunt in asteptarea celei dintai care va veni. Fetele lor sunt trase, palide, slabite. Mult timp tacere. Numai cate un tusit s-aude. Fiecare pe cate o piatra*”.

Scena jocului de-a moartea este dramatica. Metaforele pe care Blaga le foloseste in caracterizarea Mirei adancesc lirismul textului dramei: “*caprioara neagra*”, “*izvor de munte*” - simboluri ale frumusetii si ale puritatii - ea fiind singura capabila de a deveni “*altar*”.

Manole incheie acest act prin cuvintele: “*Jocul e scurt. Dar lunga si fara de sfarsit minunea*”. Aceasta sintagma este sustinuta in textul acestui act de alte rascolitoare previziuni: “*a ta a fost patima de a cladi*”.

Actul al patrulea releva febrilitatea zidirii, zbaterea lui Manole, constituindu-se in una din culmile a tot ce s-a scris pana acum la noi.

Manole se razvrateste, obsedat de “*vaietul*” ce razbate din zidurile bisericii. Blaga face din Manole un erou civilizator ce depaseste durerea individuala, care-l indeamna la distrugerea operei

neterminat: *“Bici subtire de foc, sarpe lung mi-ar trebui, sa va ard. Sa ramaneti insemnati pe trup cu semn talharesc. Sa va arate lumea. Ei sunt! Sa va ocoleasca, hulindu-va, ca ati sugrumat femeia in zid. Judecata mea mi-o voi face-o singur, judecata voastra cine va face-o?”*

Valorile metaforei sunt certe, Blaga gradand intrarea in eternitate prin iubirea Mirei: *“lumina”, “femeia din miazazi”* si *“stea”*, in jocul etern al dragostei, al muncii in timpul zidirii, al mortii.

Asemanarea cu **“Luceafarul”** lui Eminescu este certa, fiindca geniul, inclusiv al creatiei, este sortit pieirii.

Actul al cincilea releva moartea eroica, intr-o comuniune de dreptate si iubire; autosacrificarea duce la unirea din nou cu Mira, dupa credinta populara - in viata de dincolo. Ipostaza mortii explica puterea creatoare a omului in folosul colectivitatii. Prin creatie, prin perfectiunea ei, creatia intra in eternitate si o data cu ea iubirea de viata, de arta.

Deznodamantul este numai la prima vedere rezultatul unui factor exterior: Voda, insotit de boieri si calugari, vine sa vada *“minunea”*, iar reactiile sunt contradictorii. Voievodul e multumit ca in timpul sau s-a zamislit un lacas intru vecie. Ceilalti, boierii si mai ales calugarii, il acuza pe Manole de crima si cer pedepsirea lui.

Pe Manole nu-l mai poate atinge ceea ce e omenesc. Intru-un gest iconoclast, el se adreseaza unui Dumnezeu care a creat doar prin cuvant, in timp ce lui, omului-creator, i-a cerut totul: *“Doamne, pentru ce vina nestiuta am fost pedepsit cu dorul de a zamisli frumuseti?”*.

In balada, sfarsitul lui Manole era urmare a unui fapt exterior - invidia lui Voda; in drama lui Blaga, moartea eroului este un gest deliberat. Nu e o sinucidere oarecare, ci contopirea creatorului cu opera si unirea lui dincolo de existenta efemera cu Mira. Viata omului si a artistului Manole este biserica, menirea lui s-a implinit si, neavand ce mai jertfi, el intra nu numai in nefiinta, ci in memoria colectiva, in legenda. Ceilalti zidari raman in viata (spre deosebire de balada), ca semnificatie a permanentului dor *“de a zamisli frumuseti”*, fiecare din ei putand fi un alt Mester Manole.

Sunt relevante pentru incarcatura artistica metaforele, comparatiile, personificarile, antiteza si limbajul pe care Blaga il imbogateste cu proverbe si zicatori, expresii, expresii populare ce dau originalitate dramei.

De asemenea, multe din replici se constituie ca sentinte ale iubirii, ale vietii, mortii, pasiunea pentru bine si frumos capatand valoare gnomică.

Mit al miturilor, capodopera a literaturii romane, ca de altfel intreaga creatie a lui Lucian Blaga, drama *“Mesterul Manole”* aduce, ca si *“Eu nu strivesc corola de minuni a lumii”*, dovada maiestriei, a talentului scriitoricesc, a conceptiilor filosofice, artistice si de limba romaneasca

ridicare la rafinamentul intelectual circumscris in universalitate, alaturi de creatii cum sunt cele ale lui Eschil, Dante, Goethe, in reprezentarea spiritualitatii romanesti si prin literatura lui Lucian Blaga si a capodoperei arhitectonice care se vede: Manastirea de la Curtea de Arges.